

IZVEŠTAJ IZ REGIONA: BOSNJACI ZAHTEVAJU PODIZANJE OPTUZNICA PROTIV HRVATA

Author: Edina Becirevic

Bosnjaci sa sve manje strpljenja iscekuju da Haski tribunal podigne optuznice protiv Hrvata koji su tokom rata u Bosni upravljali surovim logorima.

Proslo je skoro osam godina odkad je Hrvatsko vijece obrane (HVO) osnovalo zloglasne logore za Bosnjake (bosanske Muslimane) u Hercegovini, a da Haski tribunal nije podigao nijednu optuznicu protiv onih za koje se sumnja da su neposredno odgovorni.

Sve veci broj Bosnjaka trazi objasnjenje, izmedju ostalog, zasto ni Jadranko Prlic, ratni predsednik takozvane "Hrvatske zajednice Herceg Bosne" i HVO, a sadasnji zamenik federalnog ministra za valjnsku trgovinu Bosne i Hercegovine (BiH), jos uvek nije uhapšen.

U Hagu se za ucesca u zlocinima na podrucju "Herceg Bosne", trenutno vode postupci samo protiv Vinka Martinovica "Stele" i Mladena Naletilica "Tute".

Logori o kojima je rec - Heliodrom, Rodoc, Gabela, Dretelj i mnogi drugi - osnovani su tokom 1993, u vreme vojnih sukoba izmedju Bosnjaka i Hrvata na podrucju BiH. U detaljnom izveštaju specijalnog izaslanika UN za ljudska prava, Tadeusa Mazovjeckog, pominje se ubijanje, maltretiranje, silovanje i izgladnjivanje zatocenika.

Mazovjecki tvrdi da su u logorima boravili i civili, a ne samo ratni zarobljenici. Samo kroz Dretelj prosle su 32 osobe mladje od 17 godina; 55 zena starih izmedju 18 i 80; kao i 30 muskaraca starih preko 60 godina. Prema grubim procenama iz kancelarije haskog tuzioca, koje potvrđuje i izveštaj UNHCR iz 1993, u ovim je logorima, ukupno, bilo zatvoreno izmedju 10.000 i 15.000 ljudi.

Logori koje su organizovale vlasti bosanskih Srba - kao sto su, na primer, Keraterm i Omarska - vec su dugo predmet paznje Haskog tribunala. Za ovakve slucajeve optuznice su vec izdate, medjutim ne i za logore kojima su upravljali Hrvati.

Bosansko javno mnjenje, i inace sklono teorijama zavere, obuzeto je spekulacijama o haskim istragama i politici medjunarodne zajednice. Cinjenica da Hag odbija da komentarisuje ovaj slucaj, samo doliva ulje na takve spekulacije.

Prema jednoj popularnoj teoriji, istrage su usporene upravo da bi se izbeglo okrivljivanje Prlica. Maja 1993, dve i po godine nakon svog osnivanja, vlada "Herceg Bosne" - koju su sarajevske vlasti prozvale nelegalnom - spojila je svoje vojne i politicke strukture, i time dala samom Prlicu, kao predsedniku entiteta, najvisi moguci stepen izvrsne vlasti.

Sve vreme postoje tvrdnje kako je Prlic potpisao tajne dokumente kojima se odobrava otvaranje logora u Hercegovini. Zagrebacki nedeljnik "Nacional" je pre tri nedelje objavio dokumente koji su navodno poverljivi, a koji pokazuju da je Prlic 8. juna 1993. navodno naredio osnivanje jednog od logora, Gabele.

Za vreme rata, bivsi predsednik hrvatske vlade Mate Granic je, pod pritiskom Zapada, zahtevao zatvaranje tih logora. Prlic mu je odgovorio umirujucim izveštajem koji je 24. jula 1993. objavljen u zagrebackom dnevniku "Vecernji list". "Napad muslimanskih snaga na sire podrucje Mostara prisililo je snage HVO-a i

njegovu vojnu opciju na poduzimanje preventivnih mjera protiv svih pripadnika Armije BiH. U tu svrhu nisu formirani nikakvi logori, nego su iskoristeni objekti bivse vojne gimnazije u Rodocu i objekti za masovni smjestaj vojnika JNA u Dretelju."

Buduci da su CNN i ostali zapadni mediji nastavili da izvestavaju o surovom postupanju prema zatvorenicima u hercegovačkim logorima, pod političkim pritiskom iz same Hrvatske Prlic je avgusta 1993. izdao naredbu o zatvaranju logora - mada postoje i tvrdnje prema kojima su neki od njih ostali otvoreni i duze od godinu dana nakon toga.

Potom je, godine 1995, Prlic igrao vodeću ulogu u dejtonskim pregovorima, kojima je uspostavljen mir u Bosni. Prema iskazima mnogih stranih predstavnika i analiticara, on je tesno saradjivao sa američkim timom, što je pak razgnevalo pripadnike tvrdje struje Hrvatske demokratske zajednice (HDZ).

Kada mu je, 6. septembra 2001, novinar "Slobodne Bosne", postavio pitanje o tome da li ga od Haga stite dobri odnosi koje je svih ovih godina imao s Amerikancima, Prlic je odgovorio: "Sa mnom niko nije razgovarao o takvim temama. Na koncu, ne bih prihvatio takav tip razgovora, nakon kojeg bih morao ovisiti od bilo koga."

Ali brojni bosanski mediji Prlica i dalje vide kao američkog čovjeka. On se još u Dejtonu svrstao među kooperativne političare, da bi potom, kao predstavnik umerenog krila HDZ, marljivo radio na primeni sporazuma u Bosni. Sve je to dovelo do njegovog odlaska iz HDZ u junu prošle godine, kada je presao u tabor nezavisnih kandidata.

Portparol haskog tuzilastva, Florans Artman, odbila je da se izjasni o autentičnosti dokumenata koji su objavljeni u "Nacionalu". Dopisnik IWPR joj se obratio, skrecuci joj paznju na preveliki broj koincidencija oko Prlica, koje navode na zaključak da je Tribunal podlegao političkim pritiscima i odložio podizanje izvesnog broja optuznica.

Ona je sve to odlucno porekla. "Tako nesto nije moguće", izjavila je. "Da nas je bilo ko iz američke administracije ili međunarodne zajednice pozvao i rekao da nekoga ne optuzimo, tako nesto nikada ne bismo prihvatili."

Bosanskim medijima sire se spekulacije oko ostalih mogućih kandidata za optuznicu. Pominju se imena sefa službe vojne policije HVO, Valentina Corica, ministra odbrane Brune Stojica, sefa kadrovske službe HVO generala Slobodana Praljka i generala Zeljka Siljega.

Prema pretpostavci koja je u BiH široko rasprostranjena, jednom kada Tribunal ustanovi odgovornost vojnih i političkih lidera, njihovi potčinjeni često umaknu pravdi. Ta teorija mogla je ohrabriti zvaničnike sa nizeg nivoa da inkriminisane dokumente čiji je potpisnik Prlic posalju Karli del Ponte u Hag. To možda i objasnjava kako i zasto je tajni dokument "procureo" iz HDZ u "Nacional". Prlicev ratni saradnik, član vlade "Herceg Bosne" i sadašnji ministar za ljudska prava, Kresimir Zubak, izjavio je za sarajevski list "Dani" da je Prlicev potpis na doticnom dokumentu bez ikakve sumnje autentican. Takodje je rekao da je kao advokat zbunjen politikom traganja za "visokom komandnom odgovornoscu". "...To otvara mogućnost, iako ja ne osporavam da bi trebali ljudi koji su hijerarhijski bili odgovorni i da odgovaraju za svoje propuste, da se u svemu tome vrši selekcija, pa imate da ljude pozivaju po principu objektivne odgovornosti koji sa onim što se dogadjalo na terenu odista nemaju nikakve veze.", kaže ministar Zubak.

Prema Zubakovom tumačenju "komandne odgovornosti", a u skladu sa onim što je davno u javnost izneo i sam Prlic, čini se da bi on, u slučaju podizanja optuznice, svoju odbranu gradio na tvrdnji da je jednostavno sledio naredjenja iz Zagreba. Tribunal je, medjutim, već odbacio ovaj tip odbrane, za kojim je ranije posegnuo general Tihomir Blaskić.

Pomenute spekulacije je u medijima komentarisao i sam Prlic. U intervjuu za "Slobodnu Bosnu" od 6. septembra, izjasnio se o navodnom 'potpisu' koji se pojavio u "Nacionalu". "Naravno da me se tice [pitanje odgovornosti], i zato smatram da krivci za ubojstva moraju odgovarati pred sudom za svoja zlodjela", rekao je on. "Cak i ljudi koji nisu imali nikakve funkcije u to vrijeme moraju osjecati moralnu odgovornost za sve sto se dogadjalo."

"Pored moralnog sagledavanja tih dogadjaja, mislim da je jako vazno da se cijela prica analizira i sa pravne strane. U osnovi nije nelegitimna odluka da se oforme zatocenicke centri, jer rat podrazumijeva ratne zatocenike, radi cega su i formulirane Zenevske konvencije. Isto tako zenevske konvencije predvidjaju i nacine postupanja prema tim zatocenicima i svatko onaj tko se nije ponasao u skladu sa tim konvencijama treba snositi odgovornost za svoje postupke."

Medijske spekulacije oko Prlica dostigle su tacku usijanja tokom posete Karle del Ponte Sarajevu pocetkom septembra. Glavni tuzilac je tada izjavila da je kancelarija haskog tuzioca pripremila jedanaest novih optuznica. Mnogi se Bosnjaci, poput Mensura Pasica, nadaju da ce se i ime federalnog ministra naci medju njima. Pasiceva porodica prosla je kroz uzase hercegovackih logora, usled cega on Prlicevu poratnu umerenost smatra dvolicnom: "Zivim za dan kada ce se Prlic naci u Hagu. Krajnje je vrijeme da se utvrdi ko snosi najveću odgovornost za zlocine protiv Bosnjaka u Hercegovini".

Edina Becirevic je asistent na Fakultetu kriminalistickih nauka u Sarajevu, na oblasti Sigurnosne studije.

Location: [Croatia](#)
[Bosnia and](#)
[Herzegovina](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/izvestaj-iz-regiona-bosnjaci-zahtevaju-podizanje-optuznica-protiv-hrvata>